

hadiste Resûlullah sekaleynin birincisi olarak Kur'an'ı zikretmiş, onda hidayet ve nur bulunduğunu söylemiş, Allah'ın kitabından hiçbir şekilde ayrılmamak gerektiğini önemle vurgulamış, ardından, "Ehl-i beyt'im hakkında Allah'tan sakının" cümlesini üç defa tekrarlamıştır (Dârimî, "Fezâ'ilü'l-Kur'ân", I; Müslim, "Fezâ'ilü'l-Şa-hâbe", 36-37).

Hız. Peygamber'den nakledilen, içinde sekaleyn kelimesi geçmemekle birlikte ümmetine tek bir şey bıraktığını, ona uyulduğunda sapıklığa düşülmeyeceğini, bunun da Allah'ın kitabı olduğunu belirten rivayetler yanında (İbn Mâce, "Menâsik", 84; Ebû Dâvûd, "Menâsik", 56) Resûl-i Ekrem'in iki şey bıraktığını, bunlara bağlanıldığı takdirde sapıklığa düşülmeyeceğini, ilkinin Allah'ın kitabı, ikincisinin resulünün sünneti olduğunu bildiren hadisler de vardır. Ehl-i sünnet âlimleri, söz konusu hadislerden ilk zikredilen rivayetin sonunda yer alan ve Allah'ın kitabı ile Ehl-i beyt'in kıyamet gününe kadar birbirinden ayrılmayacağını ifade eden kısmı hem isnad açısından sahih görmemiş hem de İslâm'ın genel hükümleriyle bağdaşmadığına kanaat getirmiştir. Bunun dışında nakledilen rivayetlerde değer verilip bağlanılması istenen üç şey vardır: Kur'an, sünnet ve Ehl-i beyt. Bunların ilk ikisine bağlılığın İslâm dininin genel niteliği olduğu bilinmektedir. Ehl-i beyt'e bağlılığa gelince, *Şa-hîh-i Müslim*'deki güvenilir rivayetten anlaşılabileceği üzere Resûlullah hayatının son günlerinde, âhirete intikalinden sonra geride bırakacağı aile fertlerine ihtimam gösterilmesini istemiştir. Nitekim hadisi nakleden Zeyd b. Erkam'a Peygamber hanımlarının Ehl-i beyt'ten olup olmadığı sorulunca onların da Ehl-i beyt'ten olduğunu, fakat sadaka alamayan gruba mensup bulunmadıklarını söylemiştir ("Fezâ'ilü'l-Şa-hâbe", 36-37). Esasen Kur'an'da Peygamber hanımlarına "Ehl-i beyt" diye hitap edilmiştir (el-Ahzâb 33/33). Binaenaleyh bu konudaki hadisler arasında uyumsuzluk yoktur (el-Muvatta', "Kader", 3; Dârekutnî, IV, 245; Ahmed b. Hüseyin el-Beyhakî, X, 114).

Bütün İslâm fırkaları Resûl-i Ekrem'in sözlerini, uygulamalarını ve davranışlarını örnek hareket noktası olarak kabul etmektedir. Kimleri kapsadığı ihtilâflı olan ve Ehl-i beyt şeklinde belirtilen Peygamber ailesinin itibarlı ve değerli oluşu bizâtihi kendilerinden değil Resûlullah'ın yakını olmalarından kaynaklanmaktadır. Buna göre Ehl-i beyt'e gösterilecek ihtimam onların yanılmaz hidayet kaynağı sayılmalarına değil Resûlullah'ı yakından tanıyıp sünnetini diğer insanlara nakletme ve öğretme hedefine yöneliktir. Bu husus, birer siyasî lider olarak algılanan imamlarla ilgili düşünceler dışında Şîa fırkalarının çoğunluğunca da kabul edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında farklı ifadelerle nakledilen ve birbirine zıt gibi görünen iki tür rivayet arasında uzlaşma sağlanmış olur. Bu tarz bir yaklaşım, Hız. Peygamber'in Muâz b. Cebel'i Yemen'e vali olarak gönderirken ona karşılaşılabilecek problemleri nasıl çözeceğini sorduğuna, önce Allah'ın kitabı, onda yoksa resulünün sünneti, onda da yoksa kendi re'y ve ictihadı doğrultusunda amel edeceğini belirttiğini ifade eden hadislerle de uygunluk arzeder (*Müsned*, V, 230; sıhhati ve kaynakları için bk. a.g.e. [Arnaût], XXVI, 333-335).

BİBLİYOGRAFYA :

Halîl b. Ahmed, *Kitâbü'l-Ayn* (nşr. Mehdi el-Mahzûmî – İbrâhîm es-Sâmerrâî), Kum 1414/1993, I, 245; İbnü'l-Esir, *en-Nihâye*, "şkl" md.; İbn Düreyd, *Cemheretü'l-luğa* (nşr. Fr. Krenkow v.dğr.), Haydarâbâd 1345, II, 84; *Kâmus Tercümesi*, III, 1195; M. Ebû Zehre, *el-İlmâmü's-Şâdik*, Kahire, ts. (Dâru'l fikri'l-Arabî), s. 199; Butrus el-Bustânî, *Muhîtü'l-muhît*, Beyrut 1867, s. 192; *Müsned*, II, 136, 196, 219, 272, 457; III, 14, 17, 26, 59, 126, 234; IV, 296, 367, 371; V, 197, 230; a.e. (Arnaût), XVII, 170-176; XXVI, 333-335; Bu-hârî, "Cenâ'iz", 68, 87; İbn Mâce, "Cenâ'iz", 110; Ebû Dâvûd, "Sünnet", 34; Yahyâ b. Ziyâd el-Ferrâ, *Ma'âni'l-Kur'ân* (nşr. Ahmed Yûsuf Necâtî – M. Ali en-Neccâr), Beyrut 1980, III, 283; Küleynî, *el-Uşûl mine'l-Kâfi* (nşr. Ali Ekber el-Gaffârî), Beyrut 1401, I, 67, 95-96, 142, 294; II, 67; Dârekutnî, *es-Sünen* (nşr. Abdullah Hâşim Yemânî el-Medenî), Beyrut, ts. (Âlemü'l-kütüb), IV, 245; Ahmed b. Hüseyin el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kubrâ*, Haydarâbâd 1355, X, 114; Ahmed b. Muhammed el-Feyyûmî, *el-Mişbâhu'l-münîr*, Beyrut 1987, s. 32; Ebû'l-Bekâ, *el-Külliyât*, s. 323-324; Ali el-Hüseynî el-Milânî, *Nefehâtü'l-ezhâr fi hulûşati 'Abâkâti'l-envâr: Hadîşü's-sekaleyn*, Beyrut 1415/1995, I, 185-496; Ali Ahmed es-Sâlûs, "Ha-

disü's-sekaleyn ve fikhüh", *Mecelletü Merkezi buhûşî's-sünne ve's-sire*, sy. 1, Devha 1404/1984, s. 205-236; Rûhullah al-Mûsawî al-Humaynî, "The Hadith al-Thaqalayn: A Study of its Ta-wâtur", *al-Tawhid*, X/4, Tehran 1413/1993, s. 78-95; Ali Qulî Qarâ'î, "The Hadith al-Thaqalayn: Its Meaning and Narration", *Message of Thaqalayn*, I/2, Tehran 1994, s. 5-31; Hasan el-Emin, *Dâ'iretü'l-ma'ârifü'l-İslâmiyyeti's-Şfiyye*, Beyrut 1401-23/1981-2002, III, 97-101; X, 114-129; Bahâeddin Hürremşâhî, "Şekaleyn", *DMT*, V, 222-223; "Hadîş-i Şekaleyn", a.e., VI, 158-161.

MUSTAFA ÖZ

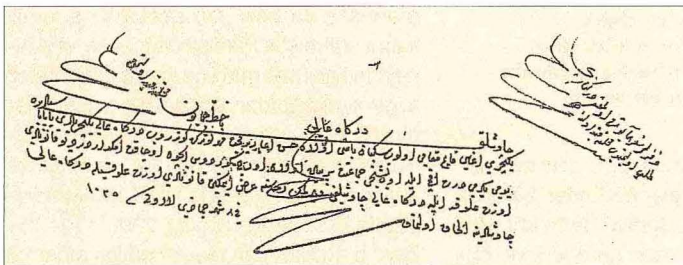
SEKBAN (سکبان)

Osmanlı Devleti'nde askerî bir sınıf.

Aslı Farsça *seg* (köpek) olup -bân ekiyle türetilen kelimenin anlamı "köpek bakıcısı ve yetiştiricisi" demektir. Terim olarak Osmanlı merkez ve taşra kuvvetlerinden bazılarını teşkil eden birlikler için kullanılır. Türkler'de av amaçlı sporlar aynı zamanda savaş tâtîmi için yapılmış ve bu gelenek Osmanlılar'da devam etmiştir. Nitekim önceleri saraya ait av köpeklerine bakıp onları eğitmek için oluşturulan sekbanlar daha sonra askerî amaçla kullanılmıştır.

Sekbanların varlığı I. Murad devrine kadar gitmektedir. Bu padişahın Bulgar Kralı Susmanos'u (Osmanlı kaynaklarında Şişman Kral) cezalandırmak için gönderdiği kuvvetin kumandanları arasında sekbanbaşı olarak Müstecab adlı birinin varlığı bilinmektedir (Neşrî, I, 242). Ancak sekban teşkilâtının Yıldırım Bayezid zamanında geliştiği söylenebilir. Niğbolu Savaşı'nda esir alınan Fransız soylularının katıldığı bir süre avına 6000 kadar sekbanın iştirak ettiğine dair bilgiler bunu göstermektedir. 851 (1451) yılına kadar Yeniçeri Ocağı'ndan ayrı bir sınıf halinde varlığını sürdüren ve devşirme kökenli olan sekbanlar, yeniçerilerin Karaman seferinden dönerken sefer bahşişi için ayaklanmaları üzerine Fâtih Sultan Mehmed tarafından ocağa dahil edilmiş, bunların âmiri olan sekbanbaşı da zamanla ocağın yeniçeri ağasından sonra gelen ikinci yüksek rütbeli zâbiti olmuştur. Otuz dört odadan meydana gelen sekbanlar Yeniçeri Ocağı'nın altmış beşinci ortasını teşkil ederdi. Bu cemaatin bayrağında oturdukları kışanin resmi bulunur, her odanın çorbacısı, odabaşısı, vekilharcı ve bayraktarı olurdu.

Fâtih Sultan Mehmed döneminde 7000 kadar sekbanın yeniçeri yapıldığı, bunların dışında sadece 580 sekbanın av hiz-

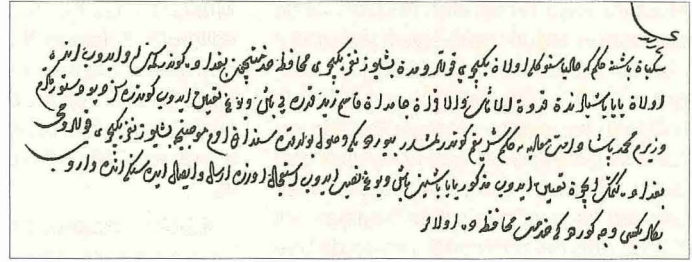
Sekbanbaşının
yeniçeri ağası
vekilî olduğuna
dair belge
(BA, D.KRZ,
nr. 2, s. 23)

metine tahsis edildiği bildirilmekteyse de (Hammer, II, 262) bu rakamın abartılı olduğu açıktır. Mülâzımân-ı dergâh-ı âlî" ulûfelerinin kaydedildiği 883 (1478) tarihli bir defterde Tâceddin altında bir beye bağlı sekban sayısının otuz dokuz olduğu görülür (Ahmed Refik, VIII-XI/49-62 [1335-37], s. 17). Yeniçeri Ocağı'na katılan sekbanlar ağırlıklı olarak yaya, sayıları kırk-yetmiş arasında değişenler ise atlı statüsünde idi. Otuz dört sekban bölüğünün her birinde ortalama otuz-kırk, sadece on dokuzuncu sekbanlar kâtibi bölümünde 400-500 kişi bulunurdu. Sekbanlar ulûfelerini kâtibin tuttuğu deftere göre ve odabaşları vasıtasıyla alırlardı. Zamanı geldiğinde ve lüzumu halinde sekban bölükbaşları ile sekban erleri timara çıkarak timarlı sipahi olabiliyorlardı.

Sekban bölüklerinden otuz üçüncüsü avcı bölüğü olup bunların kumandanına "ser-şikârî" (avcıbaşı) adı verilir. Bu bölüğün çorbacısı kıdeme göre içlerinden tayin edilirdi. Avcıların hepsi başlarına "şeb-külâh" denilen bir serpuş giyerdi. Sekban bölüklerinin en itibarlı olan bu bölükte yüksek rütbeli devlet ricâlinin ve ocak ağalarının oğulları bulunurdu. Padişah sefere gitse bile avcı bölüğü sefere katılmazdı. Bunlar padişahla birlikte sürek avına çıkardı. XVII. yüzyıl ortalarında sayıları kırk dört olup 12'er akçe ulûfeleri, 1'er okka et ve 3'er çift fodula istihkakları vardı. Başlarına sorguç takarlar, üstlerine kemha üst giyerler ve divana atla giderlerdi. Kaynaklarda atlı yeniçeri denilen askerler bunlar ve zağarcı süvarilerdir. Piyade olan sekbanlar padişahla ava gittiklerinde solak ortaları gibi uzun etekli gömlek giyerler, bir ellerinde tazi denilen av köpekleri-

ni tutarlardı. Atlı sekbanlar ise uzakta ortaya çıkan ava tazi yetiştirme hizmetini görürlerdi.

Sekbanların en büyük kumandanı sekbanbaşı idi. Genellikle bu mevkiye zağarcıbaşılıktan terfi edilirdi. Yevmiyesi önceleri 70-80 akçe iken zamanla değişmiştir. Ayrıca yıllık geliri 20.000 akçe olan zeâmet tasarruf ederdi. Bu arada İstanbul'un Fatih ile Vefa semtlerinde kullukları / karakolları olup bunların iltizama verilmesinden de gelirleri vardı. Rumeli'deki korularını idaresi sekbanbaşıya aitti ve korucularını kendisi tayin ederdi. Ocak içinde terfi ederse yeniçeri ağası olur, dış göreve gidecekse genellikle Hayrabolu sancak beyi olarak çıkar, bazan da kapıcıbaşılığa veya yıllık geliri 75.000 akçeyi bulan zeâmetle müteferrikalığa geçerdi. Sekbanbaşı sadrazam konağında toplanan divana katılır, İstanbul'un asayişinin sağlanmasında yeniçeri ağasına yardım ederdi. Kıyafet olarak başına imâme sarar, dar kollu ve yüksek omuzlu salta denilen kısa bir cepken ve mavi çuhadan şalvar giyer, beline kemer kuşak bağlar, ayağına sarı yemeni geçirir ve kuşağında kamçı taşırdı. Resmî günlerde ayrıca uzun kırmızı bir kaftan giyerdi. Divan-ı Hümâyûn toplantısına yeniçeri ağasıyla birlikte gider, törenlerde yeniçeri kâtibinin üst yanında dururdu. Belgelerde "ağa kaymakamı" diye geçen sekbanbaşı yeniçeri ağasının vekili konumunda idi. Dîvân-ı Hümâyûn toplantılarından sonra verilen yemeği yeniçeri ağası ile beraber yerdi (*Eyyûbî Efendi Kânûnnâmesi*, s. 45). Sekbanbaşı, yeniçeri ağasından sonra gelen ikinci yüksek rütbeli zâbit olarak ağanın İstanbul'da bulunmadığı zamanlarda ona vekâlet etmiş ve yeniçeri ağalığına uzunca bir süre sekbanbaşılar getirilmiştir. Bazı kaynaklarda, Yavuz Sultan Selim döneminde sekbanbaşılıktan gelme bir yeniçeri ağasının askeri isyana kıskırtması sebebiyle sekbanbaşılarının itibarının zedelendiği ve bu uygulamaya son verildiği, ağalığa uzunca bir süre ağa bölüklerinden veya saray çıkmalarından birinin tayin edildiği belirtilir. III. Murad zamanında sekbanbaşılardan itibarı iade edilerek tekrar ye-

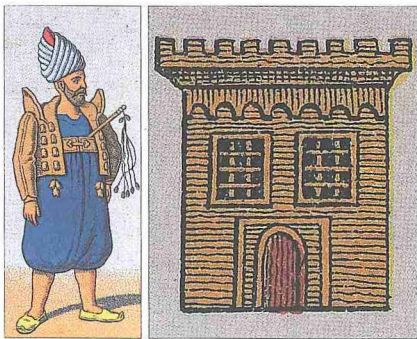

Bağdat muhafazasına 500 yeniçeri gönderilmesiyle ilgili sekbanbaşına yollanan hüküm (BA, MD, nr. 3)

niçeri ağası vekili ve onun yerine aday yapılmışsa da XVII. yüzyıldan itibaren tekrar önemini kaybetmiş, kul kethüdâsı ön plana çıkmıştır. Sekbanbaşının günde 40 çift fodula tahsisatı olup üç yılda bir kendisine bir devir atı verilir. Yeniçeri ağasıyla birlikte ocak adına zaman zaman ölen padişahın naaşını kontrol görevi de bulunan sekbanbaşı serdarlıklar ve ocak işlerinden sorumlu tutulur, ocakla ilgili resmî yazıların kendisine mahsus oval bir mühür vururdu. Sekbanbaşılardan değerli devlet adamları yetişmiş ve sadrazamlığa kadar yükselenler olmuştur. Sekbanbaşının altında sekbanlar kethüdâsı, sekbanlar kâtibi, sekbanlar çavuşu gibi yüksek rütbeli zâbitler vardı. Dirlik verilmesi halinde sekbanlar kethüdâsına 20.000 akçelik zeamet tevcih edilirdi. Her bölükte bölükbaşı, odabaşı, vekilharç ve bayraktar gibi küçük rütbeli subaylar bulunurdu. Sekban teşkilâtı 1826 yılında Yeniçeri Ocağı ile birlikte kaldırılmıştır.

İhtiyaç duyulduğu zamanlarda eyaletlerde halktan gönüllü olarak toplanan ve kendilerine "yerli kulu" denilen askerlere de sekban adı verilir. Mevcudu 50-100 kişi arasında değişen ve "bayrak" ismiyle bölüklere ayrılan sekbanlar sadece istihdamları sırasında ulûfe alırlardı. Genellikle yaya asker olarak XVI. yüzyıl sonlarındaki Osmanlı-Habsburg savaşına götürülmüş, zamanla bu tüfekli gruplar savaş dönüşü maaşsız kaldıklarında eşkıyalığa başlamış, bir bölümü mahallî güç odaklarının insan gücünü teşkil etmiştir. XVII. yüzyıldan itibaren Celâfî haline gelen bu grubun önemini kaybetmesi üzerine yerine "tüfekli" denilen yeni bir sınıf oluşturulmuştur. Bu dönemden itibaren taşradaki beylerbeyi ve sancak beylerinin maiyetlerine giren bu tip askerlere "saruca-sekban" denilmiş, bunlar bulundukları yerlerde güvenliği sağlamakta kullanılmıştır. Celâfî ve eşkıyalık olaylarının arttığı dönemlerde ihtiyaçtan dolayı kurulan bu saruca-sekban birlikleri de zamanla bilhassa vali ve bey değişiklikleri yüzünden ülke için zararlı hale gelince XVII. yüzyıl sonlarında ilgalı yoluna gidilmiştir. 1808'de Sadrazam Alemdar

Sekbanbaşı ile Sekban Ocağı'nın nişanı (Mahmud Şevket Paşa, *Osmanlı Teşkilât ve Kıyâfet-i Askeriyyesi*, IÜ Ktp., nr. 9391)

Mustafa Paşa tarafından Nizâm-ı Cedîd ordusunun yerine teşkil edilen yeni ordunun adı da Sekbân-ı Cedîd idi (bk. SEKBÂN-ı CEDİD). Özellikle yaz mevsiminde ürünlerin korunması amacıyla taşrada kurulan ve görevleri bir nevi koruculuk olan ücretli askerlere "kır sekbanı" denirdi. Muhtemelen "segban"dan gelme "seymen" adı altında Anadolu'nun çeşitli yerlerinde başı bozuk asker veya çiftlik korucusu olan kır sekbanlarının âyanların maiyetinde istihdam edildiği bilinmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

3 Numaralı Mühimme Defteri (haz. Nezihi Aykut v.dğr.), Ankara 1993, s. 42, 43, 149-150; BA, MD, nr. 7, s. 24, 26, 30, 97, 501; BA, D.KRZ, nr. 2/23; BA, Cevdet-Dahiliye, nr. 1597, 1634, 1838; II. Bâyezîd Dönemine Ait 906/1501 Tarihli Ahkâm Defteri (nşr. İlhan Şahin – Feridun Emecen), İstanbul 1994, s. 28, 60, ayrıca bk. tür.yer.; Neşrî, Cihannümâ (Unat), I, 242, 243; Selânikî, Târih (İpşirli), I, 60, 220; II, 477, 483-484; Âlî Mustafa Efendi, Kitâbü't-Târih-i Künhü'l-Ahbâr (haz. Ahmet Uğur v.dğr.), Kayseri 2006, s. 297, 599, 639; Cengiz Orhonlu, Osmanlı Tarihine Âid Belgeler, Telhîsler: 1597-1607, İstanbul 1970, s. 22, 42, 47, 114; Hasanbeyzâde Ahmed, Târih (haz. Şevki Nezihi Aykut), Ankara 2004, II, 320; III, 859 vd., 1048, 1057; Koçi Bey, Risâle (Aksüt), s. 99; Topçular Kâtibi Abdülkadir (Kadrî) Efendi Târihi (haz. Ziya Yilmazer), Ankara 2003, I-II, tür.yer.; Eyyûbî Efendi Kânûnnâmesi (haz. Abdülkadir Özcan), İstanbul 1994, s. 41, 42, 45, 46, 48, 57; Hezârfen Hüseyin Efendi, Telhîsü'l-beğân fî Kavânin-i Âli Osmân (haz. Sevim İlçürel), Ankara 1998, s. 115, 145, 149, 152, 247; Defterdar Sarı Mehmed Paşa, Zübde-i Vekayât (haz. Abdülkadir Özcan), Ankara 1995, s. 295, 314-315, 567-568, 679, 730-731, 733, 735; Sahaflar Şeyhizâde Esad Efendi, Târih (haz. Ziya Yilmazer), İstanbul 2000, s. 206, 216, 580, 616; Hammer (Atâ Bey), II, 262; Mustafa Nûri Paşa, Netâîc-i vukûât (nşr. Mehmed Gâlib Bey), İstanbul 1327, III, 85; Cevad Paşa, Târih-i Askerî-i Osmânî, İstanbul 1297, s. 6; Mahmud Şevket Paşa, Osmanlı Teşkilât ve Kıyâfet-i Askeriyesi, İstanbul 1325, s. 3, 58-59; Marsigli, Osmanlı İmparatorluğunun Askeri Vaziyeti, s. 74-75, 76, 79, 94-95; Uzunçarşılı, Kapukulu Ocakları, I, 162-166, 192-194, 261-262; Mustafa Cezar, Osmanlı Tarihinde Levendler, İstanbul 1965, s. 18-29, ayrıca bk. tür.yer.; Ahmed Refik, "Fâtih Devrine Âid Vesikalar", TOEM, VIII-XI/49-62 (1335-37), s. 17; M. Tayyib Gökbilgin, "Sekbân", İA, X, 325-327; Virginia H. Aksan, "Segbân", EI² Suppl. (İng.), s. 713-714.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

SEKBÂN-ı CEDİD

(سکبان جدید)

II. Mahmud dönemi başlarında kurulan düzenli ordu.

Kabakçı İsyanı sırasında saltanatına son verilen III. Selim'i tekrar tahta çıkarmak üzere İstanbul'a gelen ve II. Mahmud tarafından sadrazamlığa getirilen Alemdar

Mustafa Paşa tarafından 1808'de teşkil edilmiştir. Kaldırılan Nizâm-ı Cedîd ordusunun yerine kurulan bu tâlimli ordu Segbân / Sekbân-ı Cedîd, Cihâdiye Segbân Askeri, Ecnâd-ı Mürettebe-i Sekbân, Tâlimli Seymen, Tâlimli Sekban gibi adlarla anılır.

Eğitilmiş disiplinli bir ordunun kurulmasının gerekliliği, Kâğıthane'de Sened-i İttifak sebebiyle yapılan toplantıda Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa'nın açış konuşmasında dile getirilmişti (Saint-Denys, II, 201-202; Zinkeisen, VII, 568-569). Yeniçerilerin tepkisini çekmemek için, adı öteden beri bilinen ve Yeniçeri Ocağı'nın önemli birimlerinden olan sekban bölüklerinden oluşturulan ordunun eğitimcisi olarak başına eski Nizâm-ı Cedîd subaylarından aslen Prusyalı bir mühtedi olan Süleyman Ağa getirildi (Saint-Denys, II, 230). Üsküdar Selimiye Kışlası'ndaki askerlere Arnavut Mustafa Ağa, Levent Çiftliği Kışlası'ndakilere Arnavut Bekir Ağa, Ocak ağalığı unvanıyla "reis-i asker" tayin edildi (Şânîzâde, I, 77). Kurulan ordunun riyaseti, Nizâm-ı Cedîd ordusunun ünlü kumandanlarından olup Selimiye Kışlası civarında oturması istenen Kadı Abdurrahman Paşa'ya verildi. Kaptanıderyâ Râmiz Abdullah Paşa da donanma için sekban kaydı yapacaktı (Cevdet, IX, 8). Ayrıca Nizâm-ı Cedîd binbaşı ve bölükbaşlarından istifade edilecekti. Yaşanan tecrübelerden hareketle, daha saltanatının başında tâlimli asker oluşturulması gibi tehlikeli bir işe girişilmesini tedirginlikle karşıladığı anlaşılan II. Mahmud, bu gelişme karşısında tepki gösterdiyse de Alemdar Mustafa Paşa'nın piyade ve süvari kapıkulu ocak zabıtlarından mühürlü senetler aldığını belirtmesi üzerine razı olmak zorunda kaldı (Uzunçarşılı, Meşhur Rumeli Âyanlarından, s. 145). 1808 Kasımında yeni ordunun yüzbaşı, sağ ve sol kol ağaları ile binbaşları tayin edildi. Aslında Nizâm-ı Cedîd askerinin ihyası veya devamı niteliğindeki (Yayla İmâmî Risâlesi, sy. 3 [1973], s. 252) bu ordunun ilk erleri Rumeli'den İstanbul'a gelen âyanların maiyetinde bulunan kır sekbanları oldu. İstanbul ahalisinden katılımlar bu gibi deneylerin sonunun kötü bitmesinden ötürü başlangıçta ağır gitti. Balkanlar'ın sert tabiatlı gençleri de disiplin içine girmeyi göze alamadıklarından buna pek iltifat etmedi. İlk günlerdeki başvuru azlığı karşısında hristiyan ahaliden de asker kaydına izin verildiğine dair kaynaklarda yer alan bilgilerin (Saint-Denys, II, 207; Zinkeisen, VII, 570) doğruluğu şüphelidir. Kısa zaman içinde 4000 kişilik bir mevcu-

da erişilmiş olması asker kaydında bir zorlukla karşılaşmadığını göstermektedir (Şânîzâde, I, 98; Cevdet, IX, 18). Kadı Abdurrahman Paşa da Tüfekçi olarak adlandırılan, yanında çok sayıda eski Nizâm-ı Cedîd askeriyle gelmişti.

Yeni orduya tahsis edilen Levent ve Üsküdar'daki kışlalar elden geçirildikten sonra sekbanlar buralarda eğitilmeye başlandı (3 Ekim 1808). Beyaz, kırmızı ve yeşil renklerde üniformaları içinde üç bölük halinde düzenlenen (Schlechta-Wssehrd, s. 190) sekbanların kıyafetleri aynı biçimde aba, dizlik, tozluk, şalvar ve mintandan oluşuyordu. Başlarına Nizâm-ı Cedîd erlerinin baratasından farklı şekilde "şubara" denilen dilimli bir serpuş giyecekler ve bunun üzerine İslâmî işaret olarak ahaliyi tatmin etmek üzere şal saracaklardı. Askerler Avrupaî tarzda tüfekli eğitim görecek-ti. Yeni asker alınması için imparatorluğun her tarafına emirler gönderilerek asker istendi ve gelenlerle kışlalar dolmaya başladı (Şânîzâde, I, 90). Kurulurken nihaî mevcudunun 100 bölük ve üç tümen halinde 160.000, bir başka rivayete göre 200.000 kişiden oluşmasının düşünüldüğü ileri sürülmektedir. Yeni ordunun işlerinin görülmesi ve ulemânın desteğinin sağlanması için Umûr-ı Cihâdiye Nezâreti adıyla bir teşkilât kuruldu ve başına Alemdar Mustafa Paşa'nın Rusçuk yâranından Behiç Efendi getirildi (14 Ekim 1808). Yeniçerilerin tepkisini çekmemek için Sekbân-ı Cedîd bölükleri geleneksel kapıkulu ocaklarının sekizincisi olarak kabul edildi. Bunlara tuğ, sancak ve davul verilip mevcutlardan ayrı ve müstakil bir ocak olduğu vurgulandı. Sekbanlara daha yüksek maaş bağlanması yeniçerilerin bile yeni ocağa rağbetlerini arttırdı; bu arada pek çok gö-nüllü sekbanlığa talip oldu. Sekbân-ı Cedîd'in Üsküdar Kışlası'nda yapılan tuğ, alem ve sancak teslimi yeniçeri ileri gelenlerinin

Başında şubara ile temsilî sekban-ı cedîd neferi (XIX. yüzyıl başları)